

Hellenic Finance and Accounting Association

Σύνδεσμος Επιστημόνων Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής

Ελληνικές Τράπεζες: Το παρελθόν, το παρόν & το μέλλον

Γκίκας Α. Χαρδούβελης

Πρόεδρος, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος &
Ελληνική Ένωση Τραπεζών

**23ο Ετήσιο Συνέδριο του Συνδέσμου Επιστημόνων
Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής Ελλάδος (HFAA)
Αθήνα, 20 Δεκεμβρίου, 2024**

Ελληνικές Τράπεζες:

Το παρελθόν, το παρόν & το μέλλον

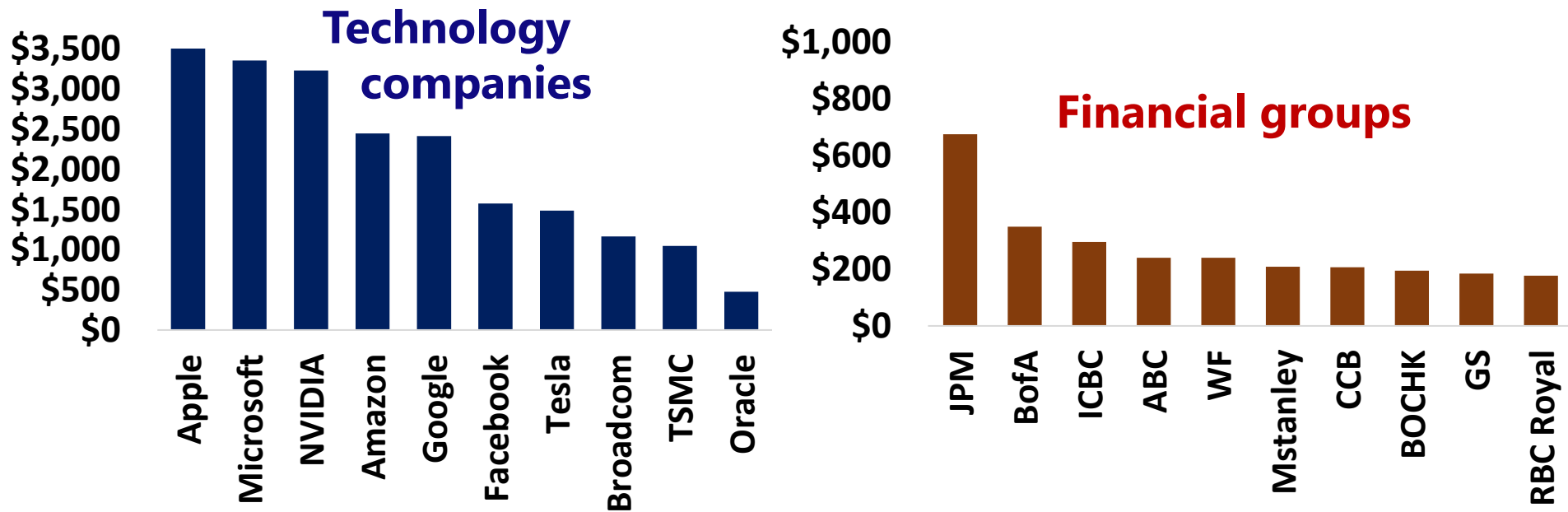
- I. Το μέγεθος του τραπεζικού τομέα
- II. Το παρόν σε αντιδιαστολή με το πρόσφατο παρελθόν
- III. Μελλοντικές προκλήσεις

Ι. Διεθνώς, οι τράπεζες είναι μικρές σε σχέση με τις εταιρίες τεχνολογίας

- ❑ Η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών αποτελεί ένα κλάσμα της κεφαλαιοποίησης των εταιριών πληροφορικής.
- ❑ Ωστόσο, οι τράπεζες ασκούν μεγάλη επιρροή στην οικονομία λόγω του υψηλότερου βαθμού μόχλευσης και της πολύπλευρης παρουσίας τους.

Market capitalization

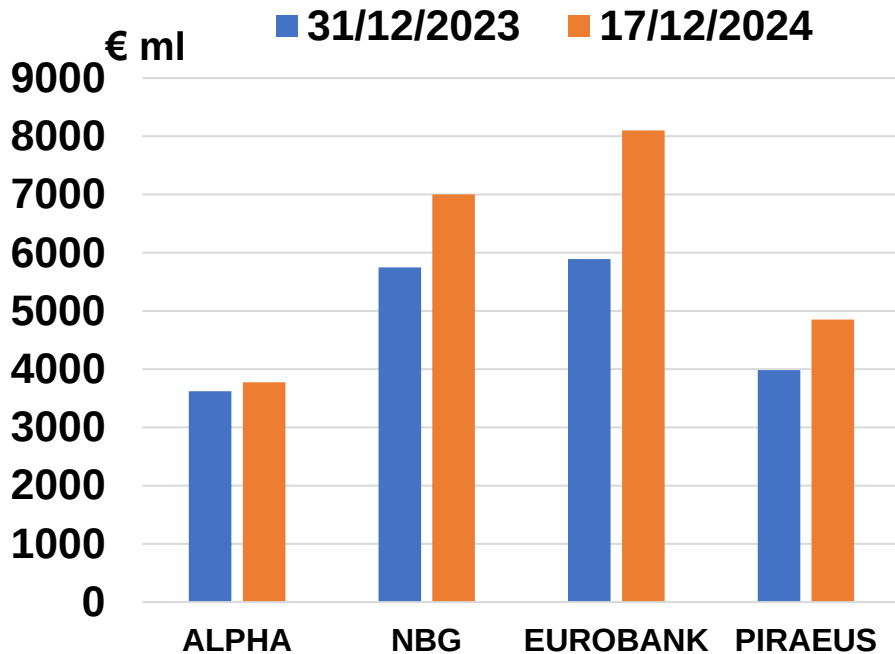
(\$bn, Dec 17, 2024)

Source : Bloomberg

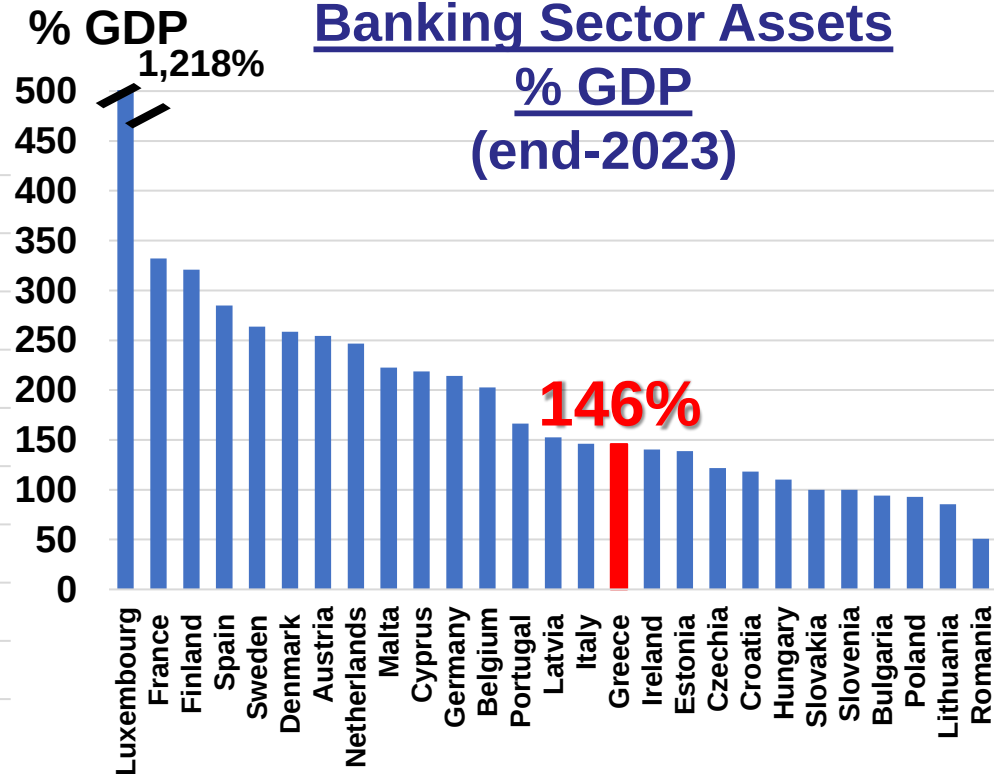
I. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι μικρό σε σχέση με το ευρωπαϊκό

Greek Systemic Banks Market Capitalization

Source: Bloomberg

Europe: Banking Sector Assets % GDP (end-2023)

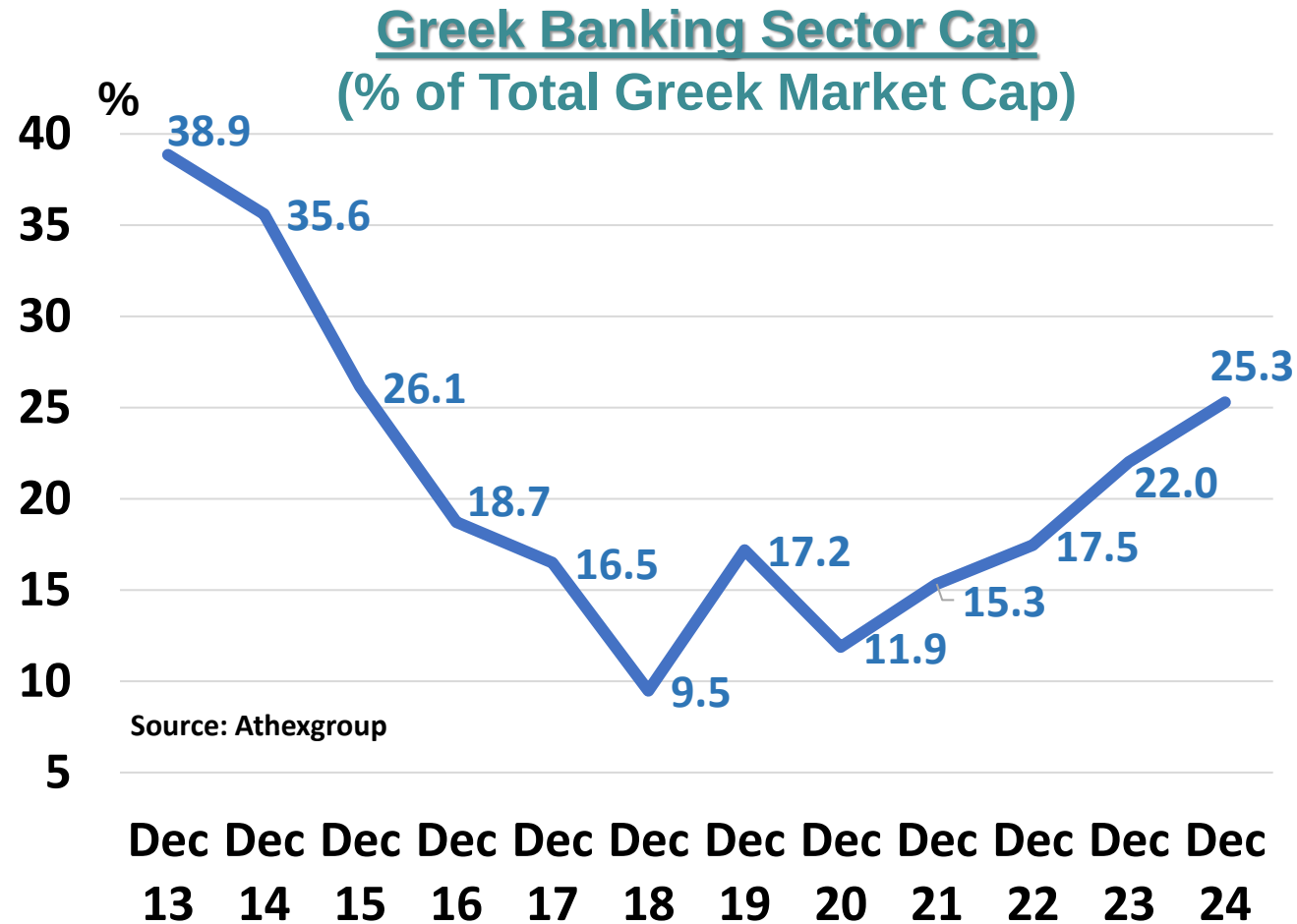
Source: ECB

❑ 100 φορές μικρότερη κεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών σε σχέση με αυτή της JP Morgan

❑ Ανάμεσα στις παλιές ΕΕ-15, Ελλάδα και Ιρλανδία έχουν τα μικρότερα τραπεζικά συστήματα

I. Στο εσωτερικό της Ελλάδος, οι τράπεζες είναι πολύ μεγάλες από πλευράς κεφαλαιοποίησης

- ❑ Σε σχέση με άλλες τράπεζες διεθνώς, οι ελληνικές τράπεζες είναι μικρές, αλλά έχουν μεγάλη βαρύτητα στην εγχώρια οικονομία.
- ❑ Οι ελληνικές τράπεζες σήμερα αντιπροσωπεύουν το 25% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του ελληνικού χρηματιστηρίου.
(στοιχεία 18/12/24, συμπεριλαμβάνουν και την Τράπεζα Αττικής)

II.

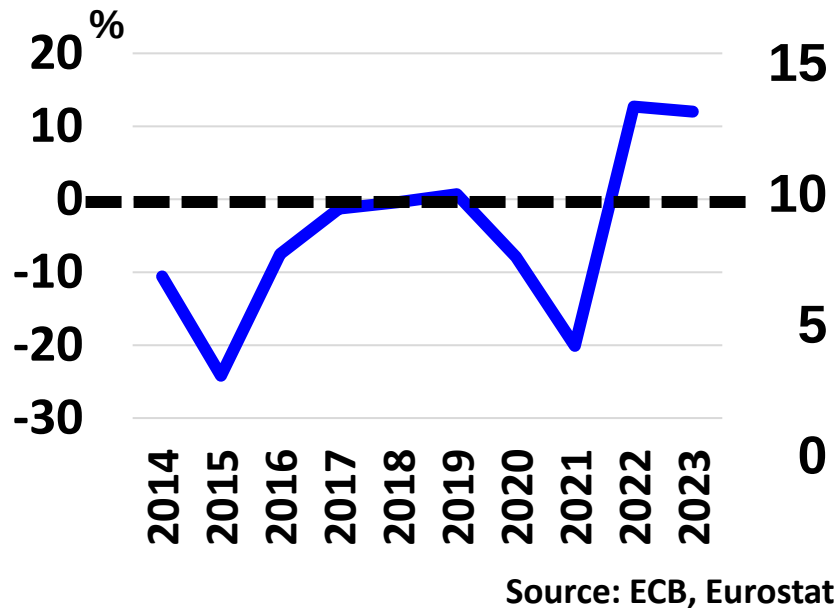
I. Το μέγεθος του τραπεζικού τομέα

II. Το παρόν σε αντιδιαστολή με το πρόσφατο παρελθόν

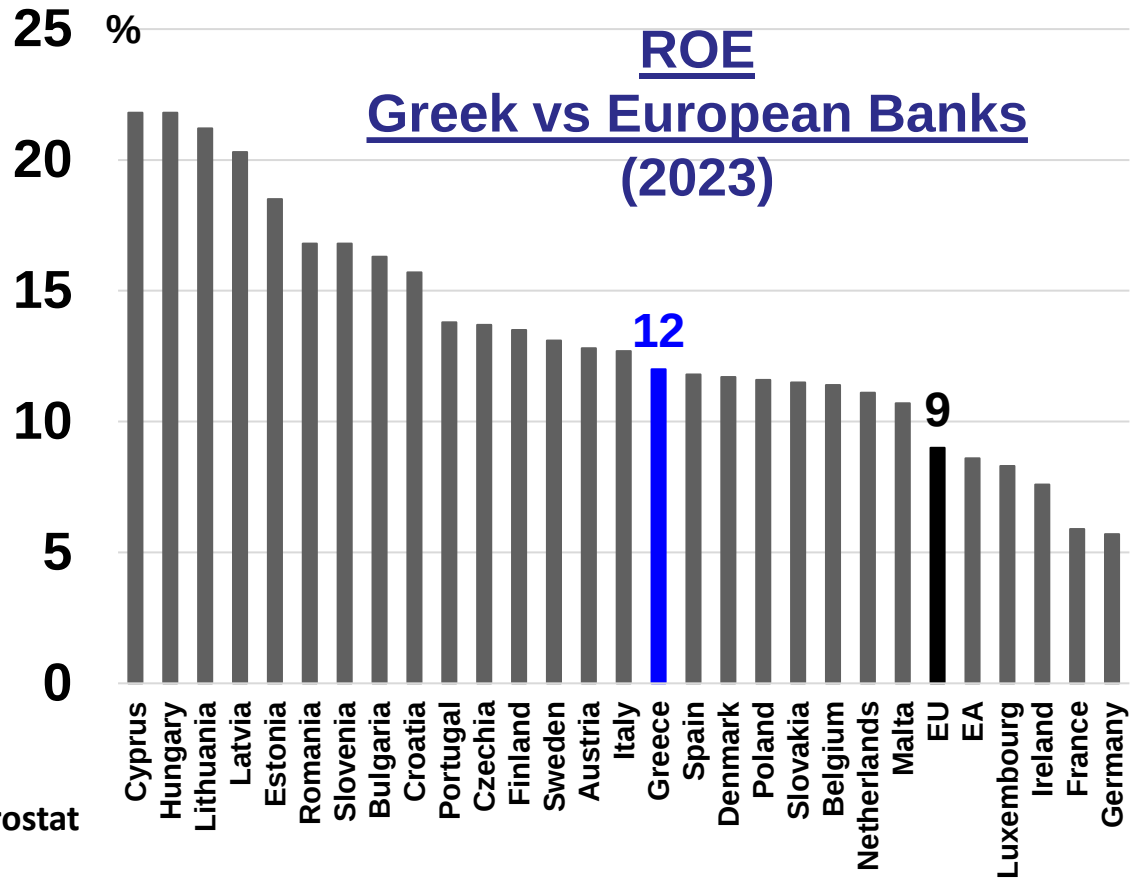
III. Μελλοντικές προκλήσεις

II. Ο τραπεζικός τομέας υπέστη σημαντική συρρίκνωση & αναδιάρθρωση αλλά ανέκαμψε

ROE
Greek Banks

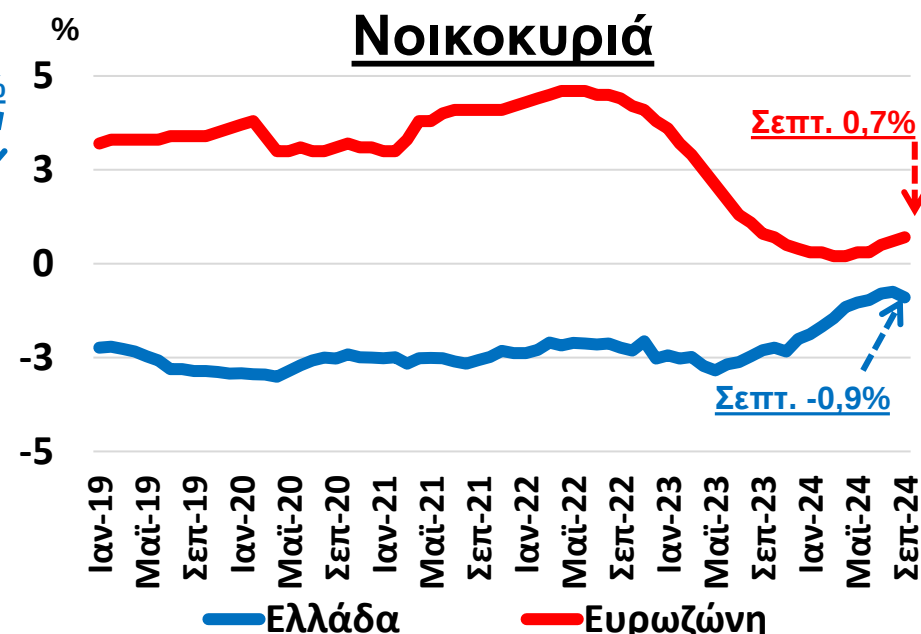
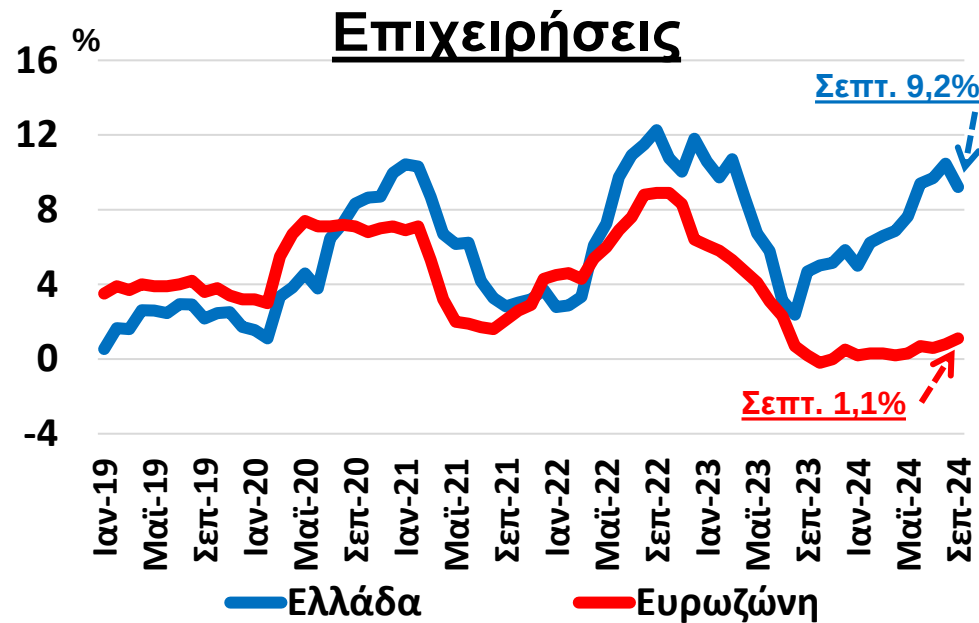
ROE
Greek vs European Banks
(2023)

- ❑ Το 2023 η απόδοση κεφαλαίου (ROE) στο 12%, πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Θετική η απόδοση κεφαλαίων και το 2022
- ❑ Η πρόσφατη μεγάλη αρνητική αποδοση το 2020-21 οφείλεται στις τιτλοποιήσεις των NPEs

II. Ο δανεισμός προς τις επιχειρήσεις έχει επιστρέψει σε φυσιολογικά επίπεδα στην Ελλάδα

Bank lending to the private sector (%yoy)

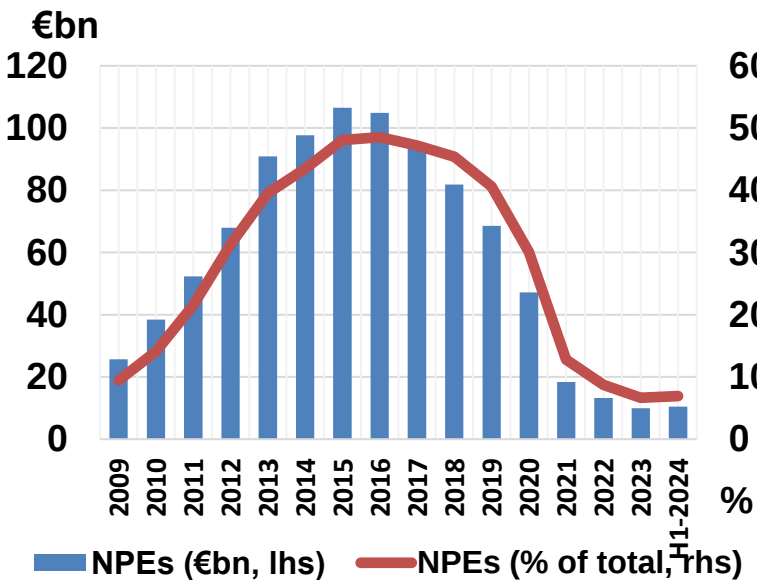

Source: Bank of Greece, ECB

- ❑ Θετικός ο ρυθμός καθαρής αύξησης των χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα από το 2019, και μεγαλύτερος του ευρωπαϊκού από το 2022.
- ❑ Τελευταία, και ο δανεισμός προς τα νοικοκυριά ανακάμπτει (κυρίως τα καταναλωτικά), με τα νέα δάνεια να πλησιάζουν τις αποπληρωμές των προηγούμενων δανείων.

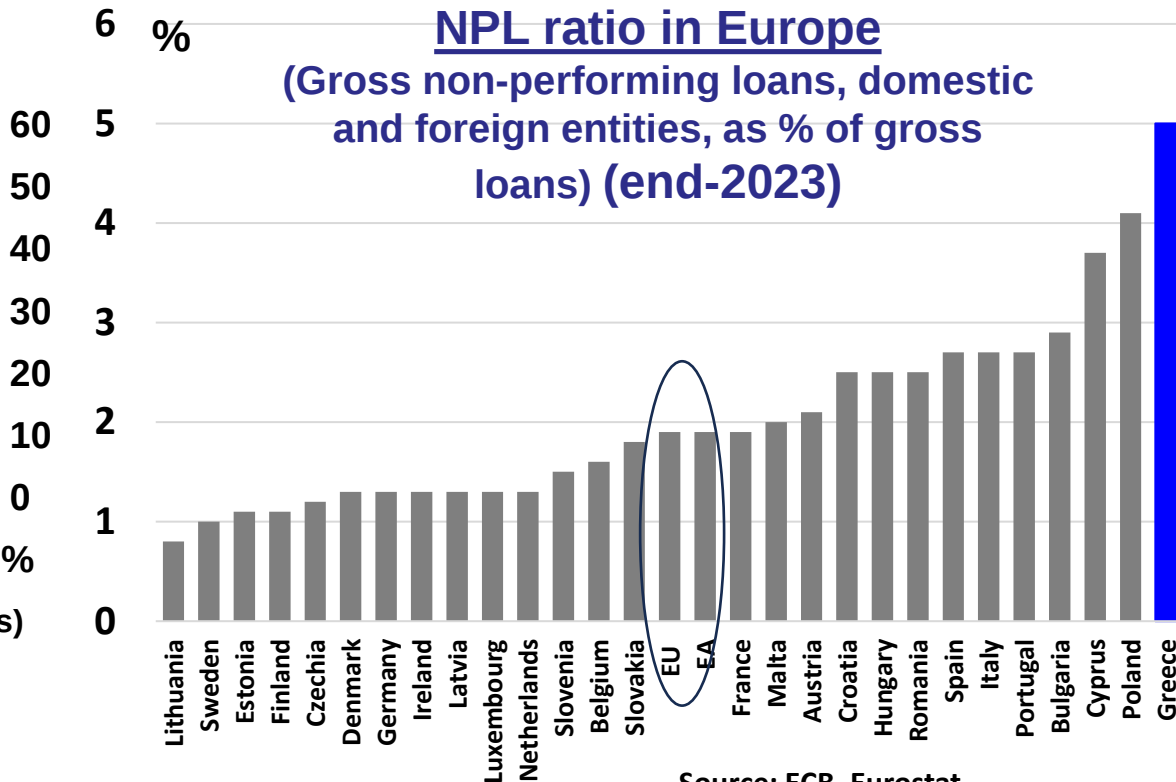
II. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν μειωθεί με περαιτέρω περιθώριο για μείωση

Historical NPE ratio, Greece

- ❑ Οι τιτλοποιήσεις στο πρόγραμμα «Ηρακλής» με την κρατική εγγύηση στους τίτλους υψηλής εξασφάλισης συνέβαλαν στην πτώση των εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs).

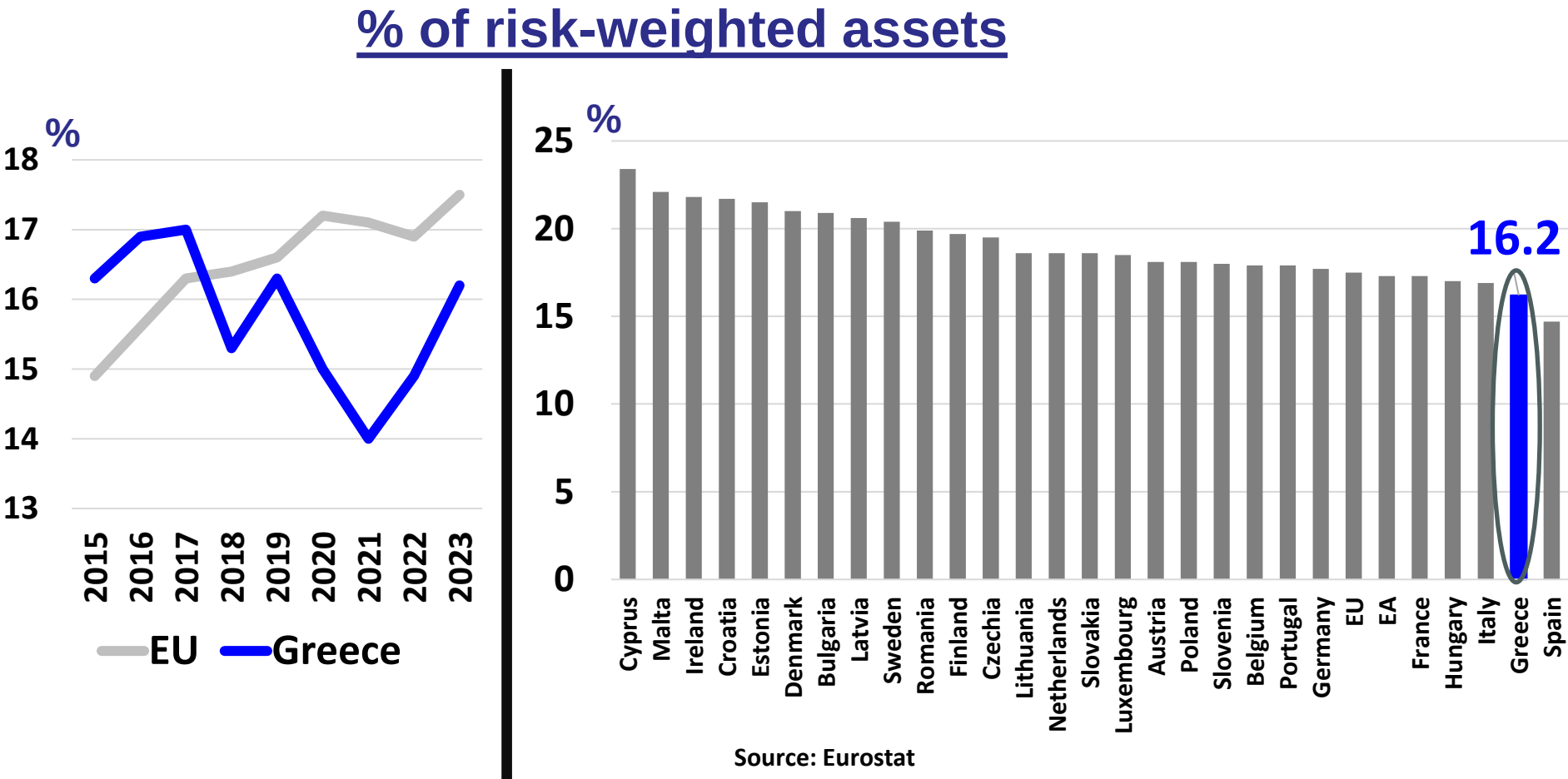
NPL ratio in Europe
(Gross non-performing loans, domestic and foreign entities, as % of gross loans) (end-2023)

Source: ECB, Eurostat

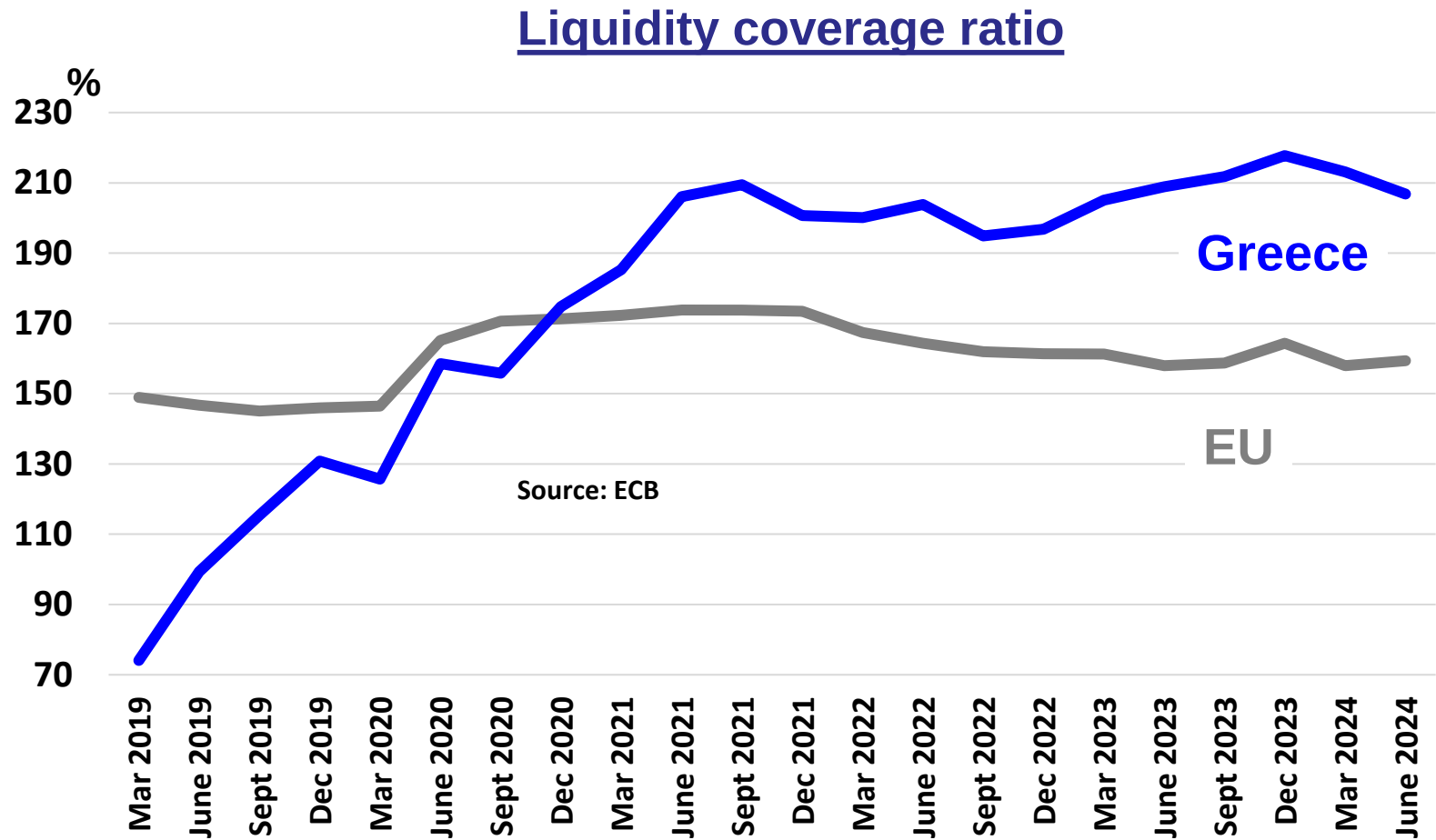
- ❑ Ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPLs) στο 5,0% έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου 1,9%

II. Ο δείκτης κεφαλαίου Tier-1 στην Ελλάδα κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ

II. Άφθονη ρευστότητα

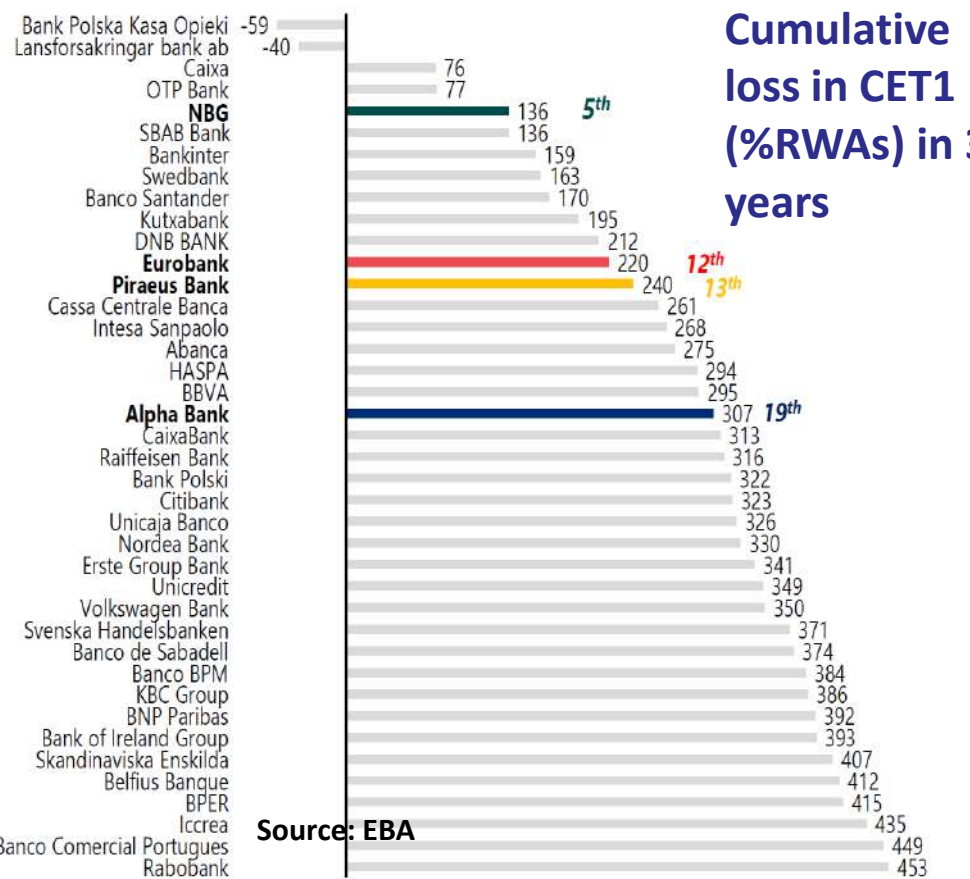
- Οι συνθήκες ρευστότητας έχουν βελτιωθεί ακόμη και μετά την αποπληρωμή του TLTRO III

II. Εξαιρετικά αποτελέσματα στα Stress Tests του 2023, βελτιωμένη εποπτική αξιολόγηση (βαθμολογία SREP)

- Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (Stress tests) κάλυψαν την περίοδο 31/12/2022 - 31/12/2025. Τα αποτελέσματα στο αρνητικό σενάριο έδειξαν ότι οι ελληνικές συστημικές τράπεζες είναι ισχυρές, **με κατάταξη από την 5^η έως τη 19^η θέση** μεταξύ των ευρωπαϊκών συστημικών τραπεζών.
- Μετά την πτώση των NPEs σε μονοψήφια ποσοστά, η συνολική αξιολόγηση των ελληνικών συστημικών τραπεζών από τον SSM βελτιώθηκε **από την κατηγορία 4 (χειρότερη) στην κατηγορία 3**. Οι περισσότερες συστημικές τράπεζες ανήκουν στις κατηγορίες 2 και 3.
 - Η αξιολόγηση βασίζεται σε (1) πιστωτικό κίνδυνο, (2) κεφαλαιακή επάρκεια, (3) επιχειρηματικό μοντέλο, (4) εσωτερική διακυβέρνηση και διαχείριση κινδύνου.
- Στην εταιρική διακυβέρνηση οι τράπεζες είναι πρωτοπόροι στην Ελλάδα. Ο νόμος του 2020 για τη διακυβέρνηση των εισηγμένων εταιρειών ακολούθησε τη συνταγή των τραπεζών για την εσωτερική διακυβέρνηση.

The top 40 banks with the smallest loss in the adverse scenario

Source: EBA

Median: 407 bps

III.

- I. Το μέγεθος του τραπεζικού τομέα
- II. Το παρόν σε αντιδιαστολή με το πρόσφατο παρελθόν

III. Μελλοντικές προκλήσεις

III. Μελλοντικές προκλήσεις

□ Βραχυπρόθεσμα:

- Θα παραμείνει η κερδοφορία υψηλή σε ένα περιβάλλον μειούμενων επιτοκίων από την ΕΚΤ;
- Θα πιέσει και η Βασιλεία IV τις ελληνικές τράπεζες όσο τις έχει πιέσει η Ελάχιστη Απαίτηση Ιδίων Κεφαλαίων και Επιλέξιμων Υποχρεώσεων (MREL);

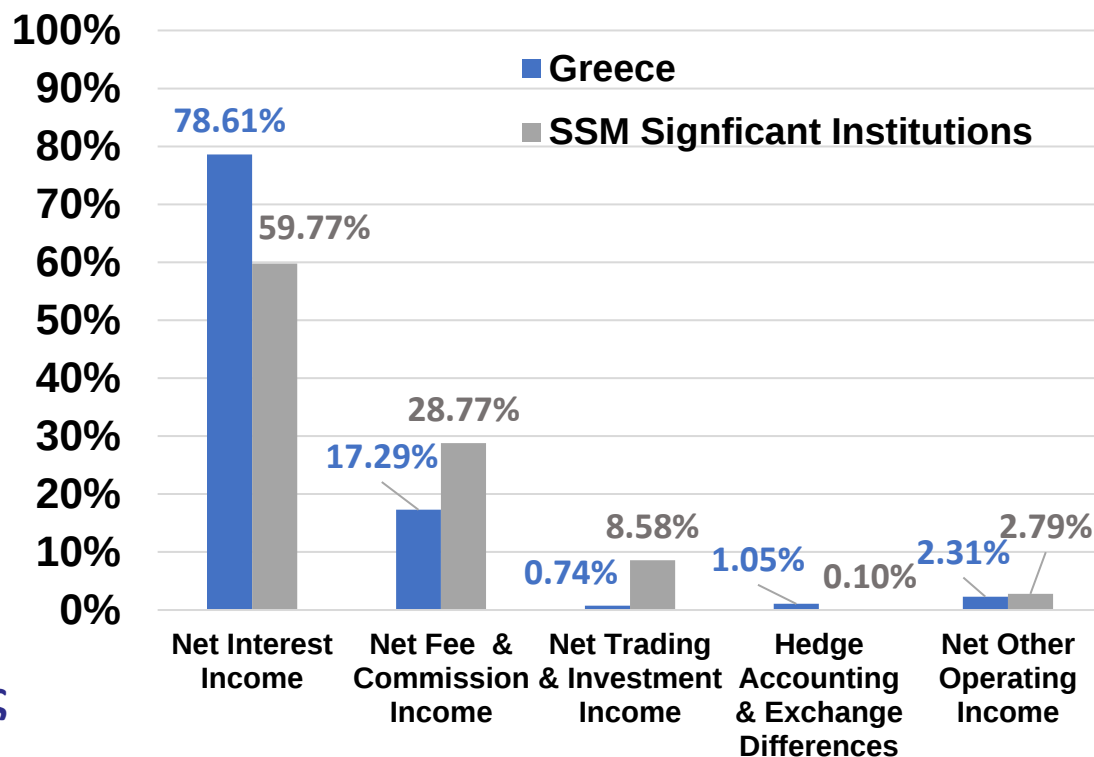
□ Μακροπρόθεσμα:

- Είναι οι τράπεζες επαρκώς προετοιμασμένες για την αναπτυσσόμενη ψηφιακή οικονομία; Μπορούν να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες ανάγκες των πελατών τους; Ανταποκρίνονται στην πρόκληση των Fin-Techs και των Big-Techs;
- Θα επεκταθούν οι ελληνικές τράπεζες στο εξωτερικό όπως είχαν κάνει πριν από 30 χρόνια;
- Τράπεζες και ESG: Εξυπηρετούν οι τράπεζες τις ανάγκες της κοινωνίας;

III. Βραχυπρόθεσμη πρόκληση: Βιωσιμότητα των κερδών

- ❑ Τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα θα βρίσκονται υπό πίεση καθώς η ΕΚΤ μειώνει το επιτόκιο παρέμβασης. Αυτή η πίεση αφορά όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες, ωστόσο οι ελληνικές τράπεζες εξαρτώνται πολύ περισσότερο από τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα σε σχέση με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές.
- ❑ Οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να αυξήσουν τα κέρδη από προμήθειες χωρίς να ζημιώνουν τον μικροκαταθέτη.
- ❑ Η πιστωτική επέκταση αναμένεται να αυξηθεί και να καλύψει μεγάλο μέρος της αναμενόμενης απώλειας από τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα ανά δάνειο.
- ❑ Οι τράπεζες έχουν ήδη ακολουθήσει στρατηγικές αντιστάθμισης κινδύνου επιτοκίου από το 2023.

Components of Operating Income (2023)

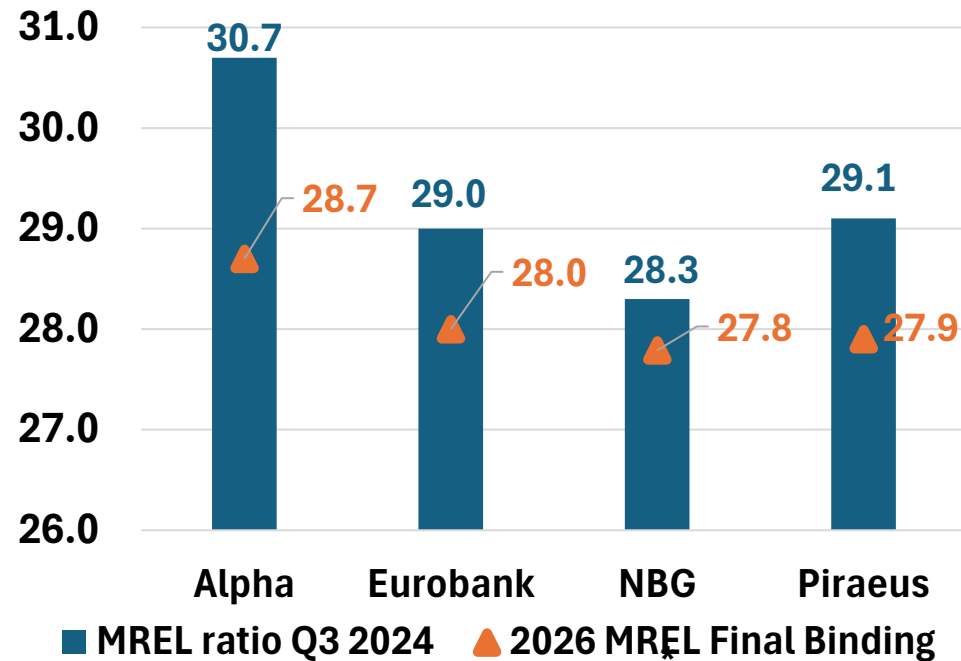

Source: ECB Supervisory Banking Statistics

III. Βασιλεία IV σύντομα σε ισχύ, αλλά με οριακές επιπτώσεις

- Η επίδραση της Βασιλείας IV στο ελάχιστο εποπτικό κεφάλαιο είναι μικρή επειδή οι ελληνικές τράπεζες ακολουθούν την τυποποιημένη προσέγγιση στον υπολογισμό των συντελεστών στάθμισης κινδύνου.
- Το 2025, η επίπτωση στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας αναμένεται να είναι της τάξης των 30-60 μ.β., σε αντίθεση με ορισμένες μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες, όπου η επίπτωση αναμένεται να είναι σημαντικότερη (100-200μ.β.).
- Από την άλλη πλευρά, οι απαιτήσεις για το MREL είναι αυστηρές: Ανάγκασαν τις τράπεζες να εκδώσουν μεγάλο όγκο ομολόγων, αυξάνοντας την ρευστότητα, που δεν χρειαζόνταν.

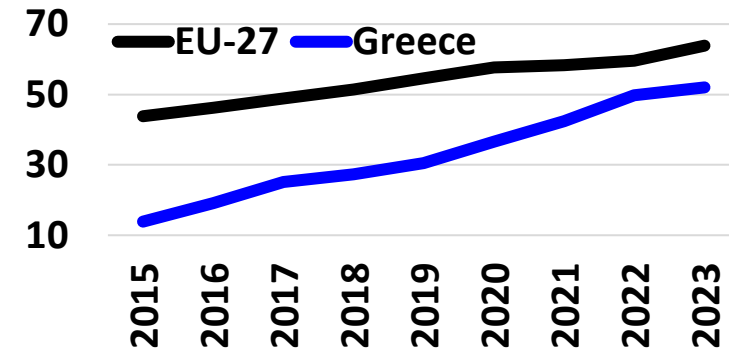
MREL ratio: Actual vs. Targets

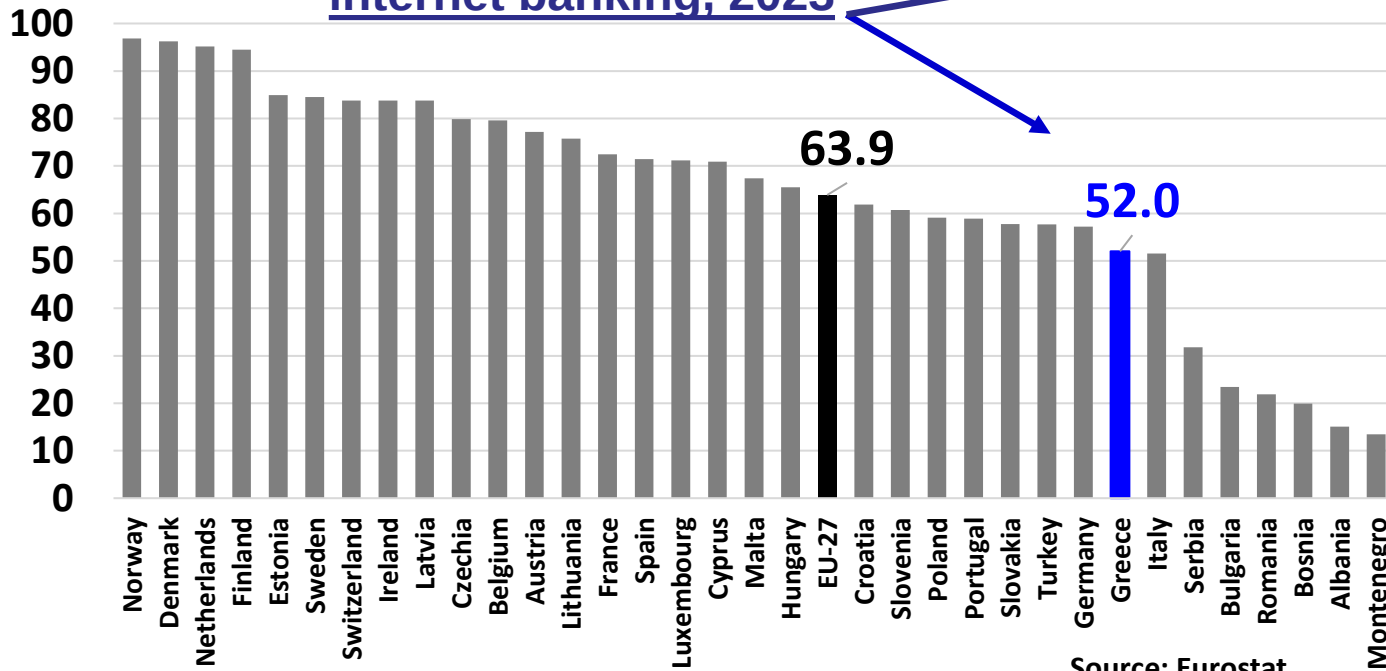
- Ο τρέχων στόχος για το MREL 2026 βρίσκεται υπό εποπτική καθοδική αναθεώρηση, προς το 27%
- Όλες οι τράπεζες έχουν ήδη ικανοποιήσει τον στόχο

III. Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην ψηφιοποίηση

□ Το % των ατόμων που χρησιμοποιούν internet banking στην Ελλάδα αυξάνεται σταθερά από το 2015, αλλά ακόμα βρίσκεται λίγο κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

% of individuals using internet banking, 2023

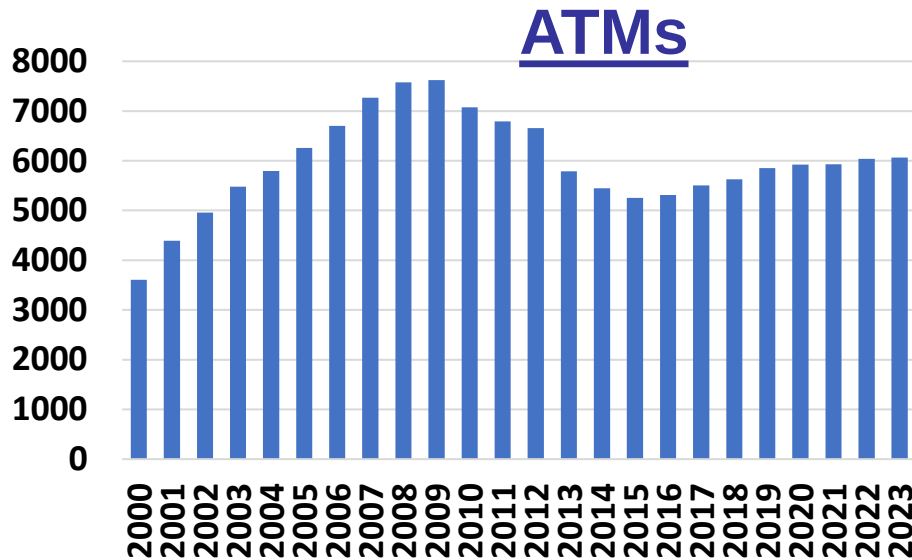

Source: Eurostat

□ Οι ελληνικές τράπεζες είναι πρωτοπόρες, πραγματοποιώντας μεγάλες επενδύσεις στον τομέα της πληροφορικής

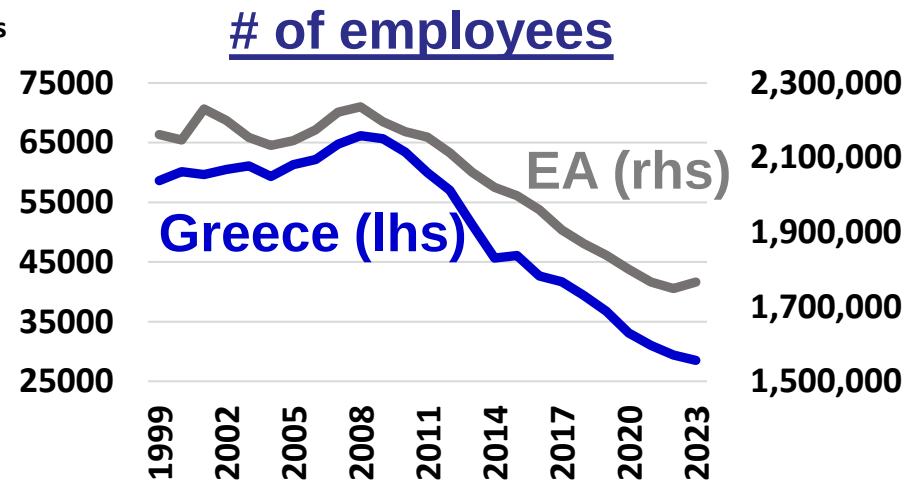
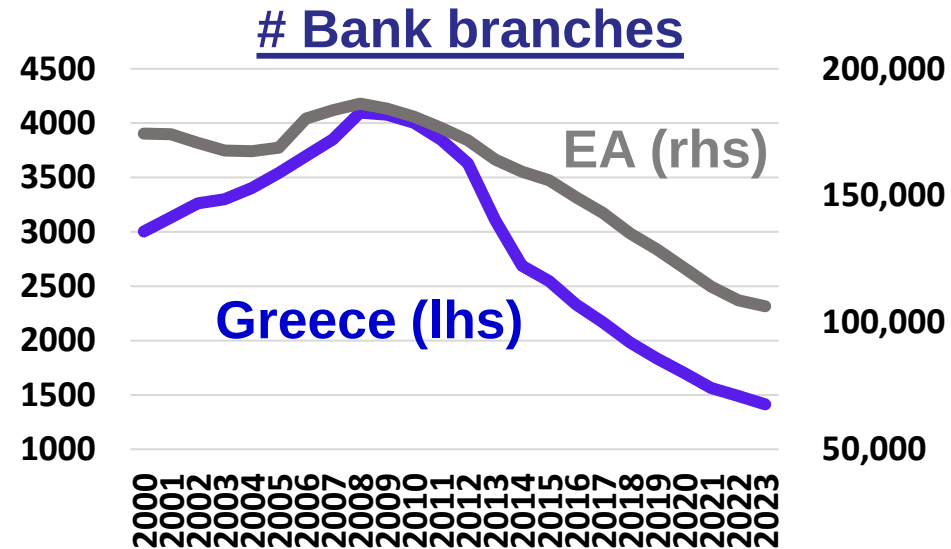
□ Οι τράπεζες είναι οι κύριοι χρήστες της τεχνητής νοημοσύνης

III. Μακροπρόθεσμη πρόκληση: Η ψηφιοποίηση φέρνει τον μετασχηματισμό στον τραπεζικό τομέα

Source: ECB, SSI-Banking structural statistical indicators & HBA data for ATMs

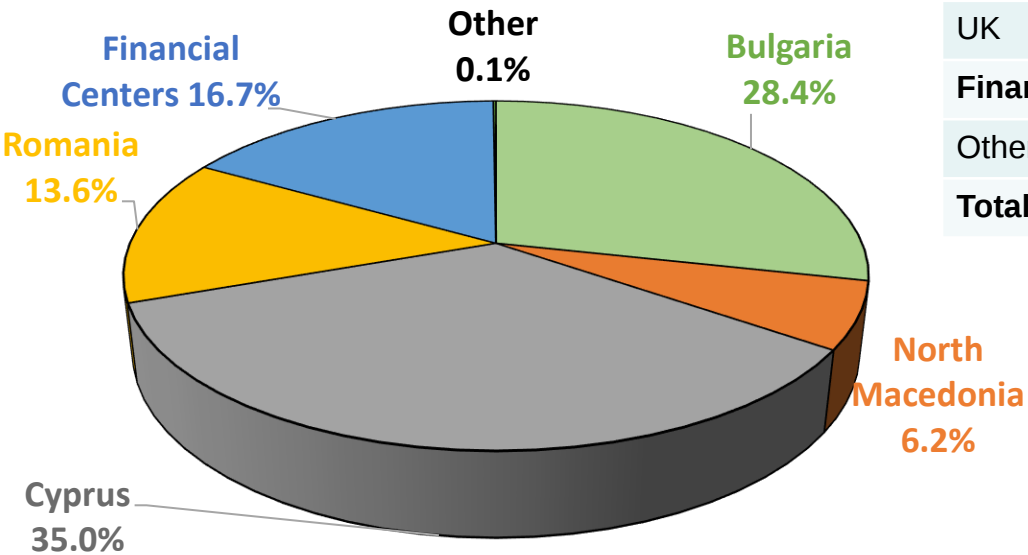
- ❑ Η ψηφιοποίηση έχει ήδη αλλάξει τη σχέση τράπεζας – πελάτη: τα ATMs πολλαπλασιάζονται, ο αριθμός των καταστημάτων μειώνεται.
- ❑ Οι τράπεζες μειώνουν το πλήθος των γκισέ και αυξάνουν τους RMs.
- ❑ Χρήση AI για επαναλαμβανόμενες εργασίες.

III. Μακροπρόθεσμη πρόκληση: Επέκταση στο εξωτερικό

- ❑ Στη διάρκεια της ελληνικής κρίσης, οι ελληνικές τράπεζες αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από το εξωτερικό.
- ❑ Σήμερα εξετάζουν τις στρατηγικές και τις μεθόδους επέκτασης, σταθμίζοντας τα κόστη και τα οφέλη.

Assets Distribution

Source: Bank of Greece, Financial Stability Review

Presence of Greek Banks Abroad, Dec 2023 (€ mn.)			
Country	Assets	Branches	Personnel
Bulgaria	9,910	223	3,792
N. Macedonia	2,150	59	941
Cyprus	12,205	23	965
Romania	4,737	131	1,982
SE. Europe	29,002	436	7,680
Germany	1,078	1	15
Luxemburg	4,215	3	125
UK	523	1	65
Financial Centers	5,816	5	205
Other countries	48	1	52
Total	34,886	442	7,937

- ❑ Οι διεθνείς δραστηριότητες (€ 34,9 δισ.) ανήλθαν στο 11,0% του συνολικού ενεργητικού (σε ενοποιημένη βάση) τον Δεκ. 2023.

III. Μακροπρόθεσμη πρόκληση: ESG

- ❑ Πρωτοπόροι στην Εταιρική Διακυβέρνηση, το «G» του ESG. Ο νόμος του 2020 για την εταιρική διακυβέρνηση των εισηγμένων εταιρειών ακολούθησε το παράδειγμα των τραπεζών.
- ❑ Πρωτοπόροι στο περιβάλλον, το «E» του ESG. Οι ελληνικές τράπεζες διευκολύνουν την πράσινη μετάβαση: Μέχρι στιγμής, περίπου το 40% των έργων RRF που συγχρηματοδοτούνται από τις ελληνικές τράπεζες είναι προσανατολισμένα στην πράσινη μετάβαση. Οι τράπεζες δημιούργησαν το ESG scoring για εταιρείες και την πλατφόρμα ESG.gr. Πιθανές μελλοντικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για το ESG από την ΕΚΤ.
- ❑ Με το βλέμμα στραμμένο στην κοινωνία, το "S":
 - Από τους καλύτερους εργοδότες στην Ελλάδα και κοντά στην κοινωνία (Για περισσότερες πληροφορίες <https://www.youtube.com/watch?v=tL8TJcp3bJY>).
 - Η εμπιστοσύνη της κοινωνίας είναι ένα στοιχείο που πρέπει να έχουν οι τράπεζες για να μπορούν να ασκήσουν τη λειτουργία τους.
 - Οι ελληνικές τράπεζες έχουν διαθέσει ~ €400 εκατ. το 2019-2024, ποσό που προσαυξάνεται κατά €200 εκατ. το 2025, για να στηρίξουν το Ελληνικό Δημόσιο και τα νοικοκυριά μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης συλλογικά και ατομικά.

Παραδείγματα:

- (1) Όλες οι τράπεζες πάγωσαν για δύο χρόνια από τον Απρίλιο του 2023 το επιτόκιο για 442.000 δανειακές συμβάσεις, που σημαίνει διαφυγόντα επιτοκιακά έσοδα €250 εκατ.
- (2) Όλες οι τράπεζες συλλογικά μέσω της ΕΕΤ διέθεσαν: (α) €1,75 εκατ. για πυροπροστασία στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για μίσθωση drones & ελικοπτέρων, (β) €0,75 εκατ. για αγορά περιπολικών της ΕΛΑΣ, (γ) €5 εκατ. για εγκατάσταση και συντήρηση της πλατφόρμας διαχείρισης ιδιωτικού του χρέους.
- (3) Οι συστημικές τράπεζες συνεισέφεραν (α) € 50 εκατ. για την αποκατάσταση ζημιών στην περιφέρεια Θεσσαλίας, (β) €26,2 εκατ. στον πολιτισμό, (γ) €24,8 εκατ. για την παιδεία και την ενίσχυση όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων, (δ) €12,0 εκατ. μέσω του προγράμματος «ΓΕΦΥΡΑ III» για να επιδοτηθεί για ένα έτος το 50% από την αύξηση του επιτοκίου ειδικά για ευάλωτους δανειολήπτες, (ε) €7,6 εκατ. στη δημόσια υγεία, (στ) 7,3 εκατ. ευρώ για προστασία του περιβάλλοντος, (ζ) €3,3 εκατ. για τον αθλητισμό, (η) €1,3 εκατ. για το δημογραφικό, (ι) €0,5 εκατ. για τους σεισμοπαθείς στην Τουρκία.
- (4) Οι τράπεζες αναμένεται να διαθέσουν το 2025 €100 εκατ. στον Φορέα Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων, και €100 εκατ. για το πρόγραμμα σχολικών κτιρίων «Μαριέτα Γιαννάκου».

Ελληνικές Τράπεζες: Το παρελθόν, το παρόν & το μέλλον

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Γκίκας Χαρδούβελης
www.hardouvelis.gr